

PÖYTÄKIRJA

Ilmastopaneelin 25. kokous

Aika: 13.12.2019, klo 14:00–17:00

Paikka: Helsingin yliopisto, Topelia, Sali B107, Unioninkatu 38, B-siipi, 1. krs

Paikalla:

Panelistit: prof. Markku Ollikainen (pj), Helsingin yliopisto, tutkimusprof. Maria Kopsakangas-Savolainen, Oulun yliopisto, prof. Kati Kulo-vesi, Itä-Suomen yliopisto, johtava tutkija Timo Lanki, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, johtava ekonomisti Marita Laukkanen, VATT, assistant professor Heikki Liimatainen, Tampereen teknillinen yliopisto, prof. Lassi Linnanen, Lappeenrannan teknillinen yliopisto, apulaisprof. Ilkka Ratinen, Lapin yliopisto, prof. Kristiina Regina, Luonnonvarakeskus, johtaja Jyri Seppälä, Suomen ympäristökeskus, tutkimusjohtaja Yrjö Viisanen, Ilmatieteen laitos.

Sihteeristö ja yhdyshenkilöt: erityisasiantuntija Heta-Elena Heiskanen, ympäristöministeriö, tohtorikoulutettava Sanna Lötjönen, Helsingin yliopisto.

Vierailijat: viestinnän suunnittelija Elina Kirvesniemi, Kaiku Helsinki, Senior Consultant Riikka Rantakari, FitComm/Kaiku Helsinki, tutkimusavustaja Sally Weaver, Helsingin yliopisto.

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 14:11.

2. Asialistan hyväksyminen työjärjestykseksi

Asialista hyväksyttiin työjärjestykseksi.

3. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin.

4. Tilannekatsaus

Edellisen kokouksen jälkeen ilmastokasvatuksen raportti on julkaistu 29.11. Rovaniemellä. Ilmastonmuutos ja vesihuolto – hankkeen raportin julkistus oli 5.12. Tänäpä 13.12. oli autolaskurin julkistus. Ollikainen on kiertänyt edellisen hallituksen toivomuksesta eduskuntaryhmiä hiilineutraaliuspolusta ja hän tarjoutuu keskusteluun myös oppositiopuolueiden kanssa. Tilastokeskuksen uudet inventaariotulokset tulivat eilen ja Luke julkaisee 16.12. uuden vertailutasoesityksen. Tämän jälkeen metsähankkeen laskelmat voidaan päivittää. Heiskanen kertoi ilmastolain valmistelun tilanteesta sekä ilmastovaikutusten arvioinnista lainvalmistelussa.

5. Kulutus: raportin käsittely

Linnanen kävi läpi raporttiluonnosta. Raportti on suuntautunut sufficiency-politiikkaan ja sen tarkasteluun, mitä tämä tarkoittaisi ilmaston näkökulmasta. Sufficiency-termin voisi suomentaa esimerkiksi sanoilla riittävyys, tarpeellisuus tai kohtuullisuus. Raportissa käytiin läpi päästölaskentaa, jonka lähtökohtana on kulutusperusteinen laskenta. Suomen alueelliset päästöt ovat laskeneet, mutta kulutusperusteiset päästöt eivät ole laskeneet. Sufficiency on suuren ympäristöjalanjäljen omaavan kulutuksen vähentämistä, jotta pysyttäisiin planetaarisissa rajoissa. Osana riittävyyspohdintaa käytiin läpi kulutusfilosofiaa: tarpeiden ja halujen problematiikkaa ja mikä on riittävästi. Hankkeessa tehtiin laskelmia käyttäen pohjana minimiviitebudjettilaskelmia, jotka käännettiin hiilijalanjäljeksi. Tulos, kohtuullinen minimi, on enemmän kuin ekologinen maksimi. Suomalainen minimikulutustaso ylittää tavoiteltavat rajat. Taustalla oli kolmivaiheinen ajatuskehikko siirtymästä kulutuksen vähentämiseen. Työssä käsitellään asioita seuraavan 10 vuoden aikahorisontilla. Siirtymästä kulutuksen vähentämiseen tehtiin kirjallisuuskatsausta ja pidettiin kolme työpajaa. Raportissa on taulukkoon koottuna ja kirjallisuuteen sekä työpajoihin pohjautuen mahdollisia ohjauskeinoja: sääntelyä sekä taloudellisia, tuuppaamisen, yhteistyön ja tiedollisen ohjauksen keinoja. Työpajoissa haettiin, mitä riittävyyspolitiikan toimenpiteitä voi tehdä, kun kulutusta lähdetään uudelleenmuokkaamaan. Tarvitaan sekä järjestelmätason muutoksia, että henkilökohtaisia valintoja. Tässä keskitytään kulutustasoon.

Raportista keskusteltiin. Saadut kommentit käydään läpi ja kommentteja voi lähettää Linnaselle vielä ennen joulua. Julkaisu menee luultavasti tammi-helmikuulle, mutta se tulisi kuitenkin vanhan paneelin mandaatilla ulos. Tekstin hyväksyntä hoidetaan joko puheenjohtajiston kautta tai koko teksti voidaan lähettää vielä paneelille nähtäväksi.

6. Sosiaalinen hyväksyttävyys: raportin ja avainviestien käsittely

Ollikainen kävi läpi puheenjohtajistossa käytyä keskustelua raportista ja sen avainviesteistä. Raporttiin on saatu myös muita kommentteja jo aiemmin. Kokouksessa tekstiin ei tullut lisäkommentteja. Päätetään hyväksyä raportti aiemmin tulleiden kommenttien kanssa.

7. Sopeutumismuistio: käsittely

Lanki kertoi muistiosta. Muistiossa käydään läpi käsitteitä, esitellään kansallista sopeutumispolitiikkaa sekä sen arvioinnin kehikkoa ja tuodaan esille ilmastonmuutoksen vastuita. Tekstissä tuodaan sektorikohtaisia esittelyjä: rahoitus- ja vakuutusala, kaivosala, sektorikohtaisen tarkastelun haasteet, sekä erikseen energia- ja liikennesektorit. Terveyssektori nostettiin erityisesti, koska kansallisen sopeutumis suunnitelman väliarvioinnissa terveys oli yksi heikomman statuksen saaneita. Tässä yhteydessä esiteltiin asiat, joihin pitää sopeutua, keskeiset ilmiöt ja vaikutukset sekä mitä sopeutuminen tarkoittaa terveyssektorilla. Muistiossa nostetaan esimerkkejä toimista, onko näyttöä, että toimet voisivat vaikuttaa, ja kolmantena sopeutumisen seuranta. Terveyssektorista nousevia johtopäätöksiä: sopeutumiseen tarvitaan suunnitelmallisuutta sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä, haavoittuvat ryhmät tulee huomioida erityisesti, monet sopeutumistoimista ovat muualla kuin terveyssektorilla, haavoittuvuuksien ja tautitaakan arviointia tarvitaan, vaikuttavuudesta ei ole

juuri näyttöä, ja seurantaan tarvitaan. Yleisesti tarvitaan tietoa ja indikaattoreita, missä sopeutumisessa mennään. Sopeutumista ei pitäisi katsoa vain yksi sektori kerrallaan, vaan poikkisektoraalisesti kompleksisia vaikutusketjuja. Muistioon on koottu eväitä seuraavalle paneelille.

Muistiosta keskusteltiin ja se kuitataan tällä keskustelulla. Saadut kommentit välitetään Juholalle ja muutosten jälkeen muistio on hyväksytty. Lopullinen teksti laitetaan paneelin verkkosivuille muistiona.

8. Muut mahdolliset asiat

a. Aamupuuro Heikinheimolla to 19.12. klo 9

Heikinheimo kutsui paneelin joulupuurolle. Ajankohta on torstai 19.12. klo 9.

b. Muut

10.1.2020 on ehdoton deadline kaikille YM:lle lähetettäville laskuille.

Uusi paneeli on toivottavasti 19.12. hallituksen käsittelyssä. Sama viestintä jatkaa ainakin vuoden verran.

Nykyiset panelistit voivat halutessaan jättää terveisiä tai palautetta uudelle paneelille videon tai haastattelun muodossa.

9. Paneelin sisäiset asiat (ilman ministeriöiden edustajia)

Keskusteltiin menneestä paneelin kaudesta.

10. Kokouksen päätös

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 17:07.